

İMÂM-I ÂZAM EBÛ HANÎFE

Rahimehullâh

Hayatı, İlmî Ciheti,
Vasiyetleri ve Menkıbeleri



**İMÂM-I ÂZAM
EBÛ HANÎFE**

Rahimehullâh

Hayatı, İlmî Ciheti,
Vasiyetleri ve Menkıbeleri





İÇİNDEKİLER

MUKADDİME.....	9
İMÂM-I ÂZAM HAZRETLERİ'NİN HAYATI.....	15
İsmi, Nesebi ve Doğumu.....	15
Tahsîl Hayatı.....	16
Ticaretle Meşguliyeti	20
İMÂM-I ÂZAM HAZRETLERİ'NİN AHLÂKI.....	25
Zühd ve Takvâsı.....	30
Cömertliği	35
Akıl ve Zekâsının Üstünlüğü	40
İMÂM-I ÂZAM HAZRETLERİ'NİN İLMÎ CİHETİ.....	45
Sahâbe-i Kirâm'dan Müşerref Olduğu Zâtlar.....	45
Rivâyet Ettiği Bazı Hadîs-i Şerîfler	46
İmâm-ı Âzam Hazretleri Hakkında Vârid Olan Hadîs-i Şerîf ve Bazı Âlimlerin Sözleri.....	47
İlimdeki Mertebesi	57
Kelâm İlmindeki Yeri	61



Tefsir İlmindeki Yeri.....	70
Hadîs İlmindeki Yeri	71
Fıkıh İlmindeki Yeri.....	76

**İMÂM-I ÂZAM HAZRETLERİ'NİN
MEZHEBİNİ TESİS USÛLÜ..... 83**

İmâm-ı Âzam Hazretleri'nin Kitâb'a ve Sünnet'e Bağlılığı ...	89
İmâm-ı Âzam Hazretleri'nin Müctehidler Arasındaki Mevkii	93
Dört Hak Mezhepten Birine Tâbi Olmanın Lüzûmu.....	96

**İMÂM-I ÂZAM HAZRETLERİ'NİN
HOCALARINDAN BAZILARI..... 103**

İmâm-ı Âzam Hazretleri'nin Hocaları ve Peygamber Efendimiz 'e Ulaşan İlim Silsilesi	103
İmâm-ı Âzam Hazretleri'nin İlim Silsilesi.....	105
İbn-i Mesûd Radıyallâhü Anh.....	107
Alkame Bin Kays Rahimehullâh.....	109
İbrahim en-Nehâî Rahimehullâh	111
Hammâd Bin Ebû Süleyman Rahimehullâh	114
İmâm-ı Âzam Hazretleri'nin Talebelerinden Bazıları	115
İmâm Ebû Yûsuf Rahimehullâh.....	117
İmâm Muhammed Rahimehullâh	120
İmâm Züfer Rahimehullâh	14
Hasan Bin Ziyâd el-Lü'lûî Rahimehullâh.....	126
Hammâd Bin Ebû Hanîfe Rahimehullâh.....	128
Dâvûd-i Tâî Rahimehullâh	129



İMÂM-I ÂZAM HAZRETLERİ'NİN ESERLERİ..... 133

**İMÂM-I ÂZAM HAZRETLERİ'NİN
VASİYETNÂMELERİ VE BAZI HİKMETLİ SÖZLERİ ... 139**

İmâm-ı Âzam Hazretleri'nin,
Oğlu Hammâd'a Vasiyetnâmesi..... 139

İmâm-ı Âzam Hazretleri'nin,
Talebesi Ebû Yûsuf Hazretleri'ne Vasiyetnâmesi 142

İmâm-ı Âzam Rahimehullâh'ın,
Talebesi Nuh Bin Ebû Meryem'e Vasiyetnâmesi 147

İmâm-ı Âzam Rahimehullâh'ın,
Talebesi Yûsuf Bin Hâlid es-Semtî'ye Vasiyetnâmesi 150

Diğer Bazı Hikmetli Sözleri 154

**İMÂM-I ÂZAM HAZRETLERİ'NİN
BAZI MENKİBELERİ..... 161**

Gençlikteki Verâ ve Takvânın Neticesi 161

İmâm-ı Âzam Hazretleri'nin İlminin Büyüklüğü 163

İmâm-ı Âzam Hazretleri'nin Dehrîyi Susturması..... 164

Âlimler Numune Olmalı..... 167

İlim Nasıl Elde Edilir 167

Annesinin Gözünde O Hâlâ Numan..... 168

Asıl Siz Tevbe Edin!..... 169

Mucize Görmeyi Beklemek 170

Hem Doktor Hem de Eczacı..... 170

İmâm-ı Âzam Hazretleri'nin Bir Rüyası..... 171

İlim Tâlibi Olmak 172



İlim Öğretene ve Öğrenene Dua	173
Âlimin Düşmesi Âlemin Düşmesidir.....	173
İmâm-ı Âzam Hazretleri'nin Komşuluğu	174
Allah'tan En Çok Âlimler Korkar	175
Bu Kimdir?	176
Âlim, İnsanları İdâre Etmeyi Bilmeli.....	178
Başındaki Tüy ile Mescide Gelen Hırsız.....	179
Bir Vav ile mi, İki Vav ile mi?.....	179
Namaz Kıl, Hatırlarsın!	180
Hırsız Görünce Sükût Et!.....	181
Huccetli mi, Huccetsiz mi?	182
Dinâriyye Meselesi.....	184
Allâhü Teâlâ'nın Varlığını İspat	185
Doğruluk Her Yerde Lâzımdır.....	186
Hâricîlerin, İmâm-ı Âzam Hazretleri'ni İmtihanı	186
Makam ve Mevki Sahibi Olmaktan Kaçınması	188
İnce Bir Mevzu.....	189
Halife'ye Nasihat.....	190
KAYNAKLAR.....	193



بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

MUKADDİME

İnsanoğlunu iman, ilim ve amel ile bütün mahlûkât üzerine üstün kılan Allâhü Teâlâ ve Tekaddes Hazretleri'ne hamd olsun.

Salât ü selâm, bütün insanlardan faziletli ve üstün kılan Peygamber Efendimiz Muhammed Mustafâ sallallâhü aleyhi ve sellem üzerine ve onun ilim ve hikmette ümmetine rehber olan âline ve ashâbına olsun.

İnsanın dünya ve âhirette selâmet ve saâdeti, Resûlullah Efendimiz sallallâhü aleyhi ve sellem'e tâbi olmak ve İslâm'ın hükümlerini bilmek ve tatbik etmek iledir.

Allâhü Teâlâ, Bakara Sûresi'nin 158. âyet-i kerîmesinde (meâlen): **"Allah, dilediğine hikmeti verir. Her kime de hikmet verilmişse muhakkak o kimseye birçok hayır verilmiştir..."** buyurmuştur. Buradaki hikmetin dinde fıkıh sahibi olmak manasına olduğunda müfessirler ittifak etmişlerdir. İtikad ve ahlâka dair olan meselelerin tamamını velevki icmâlen (ana hatlarıyla) olsun bilip tasdik etmek, ibadet ve muâmelelerin de gerektiği kadar hüküm ve âdâbını öğrenip tatbik etmek, her mükellefe lâzım ve vaciptir.



Mesela namazın nasıl kılınacağını, orucun nasıl tutulacağını, alış-verişin, yiyeceklerin, nikâhın, giyinmenin helâl ve haram cihetinden hükümlerini bilmek her mükellef Müslümana farzdır.

İşte bu hakikati (fıkhu) öğrenmek ise ancak Resûlullah Efendimiz sallallâhü aleyhi ve sellem'in fiillerini, sözlerini ve haberlerini bize aktaran Ashâb-ı Kirâm ve Tâbiîn Hazretleri'nin ahvâl ve sîretlerini hakikî manada bilmek ile mümkün olur.

Ashâb-ı Kirâm ve onların hayırlı halefleri olan Tâbiîn ve mezhep imâmlarımızın, Allâhü Teâlâ ve Resûlü indinde dinin muhâfızları, hidâyet yıldızları oldukları pek âşikârdır. Onlar **"Şüphe yok, o Kur'ân'ı biz indirdik, biz ve muhakkak onu muhafaza edecek olan da biziz."** meâlindeki, Hicr Sûresi'nin 9. âyet-i kerîmesinin işaret ettiği üzere ebedîyen bozulmaktan ve tahriften korunmuş olan Kur'ân-ı Kerîm'i, Resûlullah Efendimiz sallallâhü aleyhi ve sellem'den rivâyet olunan tefsirleri ile bize ulaştıran zâtlardır. Onlar, "Sizlerden burada bulunanlar, burada bulunmayanlara ulaştırın." hitâbına uygun olarak Resûlullah Efendimiz sallallâhü aleyhi ve sellem'in bütün fiil, söz ve takrirlerini sebepleri ile birlikte nakil ve tebliğ etme vazifesini yerine getirmek üzere seçilmiş olan zâtlardır. Onlar, İslâm dininin koruyucuları ve nâşirleridirler. Bu sebeple bu pek muhterem zâtların kıymetlerini bilmemek kadar büyük cahillik ve onların bu dînî hizmetlerini inkâr etmek kadar büyük nankörlük düşünülemez.



Dînin esaslarını ve Ashâb-ı Kirâm'ın yolu olan Ehl-i Sünnet'i muhafaza ve himâye etmek için mücadele eden din imâmlarından şâni en büyük ve en önde geleni, İmâm-ı Âzam Ebû Hanîfe –rahmetullâhi aleyhi rahmeten vâsîaten- Hazretleri'dir.

İmâm-ı Âzam Hazretleri, kendisinden sonra gelenlere itikadî kaideleri belirlemek ve fıkıh ilmini tedvîn etmek gibi pek büyük bir fazilet ve hayır bırakmışlardır.

İslâm dininin temellerini sarsmak isteyen inkârcıları ve dehrîleri, İslâm'dan olmayan türlü türlü bidat ve hılâf-ı hakikat şeyleri dine isnâd etmek isteyen sapık fırka sahiplerini, kuvvetli delil ve fikirlerle susturarak fitne ve fesat ateşlerini söndüren odur.

Hadîs-i şerîflerin hakîkî manalarına vâkîf olmaksızın hüküm çıkarmaya kalkışanların zayıf fikirlerini ortadan kaldıran, meydana gelen ve gelmesi düşünülen hâdiselerin şer'î hükümlerini en doğru sûrette ortaya koyan, fikhî ıstılahları tespit ederek fikhî meseleleri bugünkü bulunduğu tertip üzere tedvîn eden de odur. Aynı şekilde itikadî meselelerin asıllarını da ilk defa tertip ve tedvîn etmek meziyyetine sahip olan zât yine odur.

İşte bu sebeple Peygamber Efendimiz sallallâhü aleyhi ve sellem ve Ashâb-ı Güzîn radiyallâhü anhüm ecmaîn Hazretleri'nden sonra üzerimizde hakkı en büyük olan zâtlardan birisi de İmâm-ı Âzam Ebû Hanîfe rahimehullâh'tır. Onun kemâlâtından ve faziletlerinden bahsetmek, bütün



müminlere öğretmek, büyük bir hizmet olacağından bu eseri, siz okuyucularımıza takdim ediyoruz.

Bu eserde İmâm-ı Âzam Hazretleri'nin doğumu, tahsîl hayatı, ilmî ciheti, en meşhur hocaları ve talebeleri, tedvîn etmiş olduğu eserleri, tesis etmiş olduğu mezhebi ve bazı nasihat ve menkıbeleri anlatılmıştır.

Muvaffakiyet, Allâhü Teâlâ ve Tekaddes Hazretleri'ndendir.

Fazilet Neşriyat

2021





**İMÂM-I ÂZAM
HAZRETLERİ'NİN
HAYATI**

Allâhü Teâlâ şöyle buyurdu
(meâlen): “Bununla beraber mü-
minlerin hepsi birden seferber ol-
mayıp her kabileden bir tâife top-
lansa da, dinde fıkıh tahsil etseler
(dînî ilimleri iyice öğrenseler) ve
kavimleri döndükleri zaman on-
ları Allâh’ın azâbıyla korkutsalar
ya! Umulur ki onlar sakınırlar.”
(*Tevbe Sûresi, âyet 122*)



İMÂM-I ÂZAM HAZRETLERİ'NİN HAYATI

İsmi, Nesebi ve Doğumu

İsmi Numan, babasının adı Sâbit, dedesinin adı Zûtâ'dır.

Enevî Halîfesi Abdümelik zamanında Mîlâdî 699 (Hicrî 80) senesinde Fırat Nehri kenarında bulunan Kûfe şehrinde dünyaya geldi.

Unvanı, İmâm-ı Âzam; künyesi, Ebû Hanîfe'dir.

İmâm-ı Âzam Hazretleri'nin künyesinin "Ebû Hanîfe" olması husûsunda iki sebep rivâyet edilmektedir:

Bunlardan biri "Hanîfe" Irak'ta bir tür divit manasına olup İmâm-ı Âzam Hazretleri'nin, devamlı yanında bu diviti taşıması sebebiyle; diğeri ise İslâm dinine kemâliyle yönelmiş müminlerin -ki bunlara "hanîf" de denir- manevî babası makamında bulunmasıdır.

Bu husûsta, "Hanîfe" isminde bir kızı olduğu için kendisine Ebû Hanîfe denildiğini söyleyenler olsa da bu, doğru değildir. Zira İmâm-ı Âzam Hazretleri'nin yalnız, Hammâd isminde bir oğlu vardı.

